

SKUP 2002 – 17

Prosjekt: Rubina Rana-saken
Medarbeider: Trond Sundnes
Publikasjon: VG
Publisert: Juni – oktober 02
Medium: Avis
Tema:

Metoderapport til SKUP

Journalist: Trond Sundnes

Tittel på prosjektet: Rubina Rana-saken

Hvor og når publisert: Artikkene er publisert i VG i perioden xx.06 – xx.10.2002

Når og hvordan kom arbeidet i gang?

Av og til får man tips som virker for utrolige til å være sanne. Vanligvis er de også det, og de kan sjekkes ut i løpet av kort tid. Lørdag 14 juni 2002 ble følgende tips skrevet inn av en journalistkollega:

”Innvandrerpolitiker fikk omgjort UDI-vedtak.

Politikeren Rubina Rana søkte familiegjenforening for søsken, men UDI avslo søknaden først søknaden fordi de ikke oppfylte vilkårene. Nå har den nye UDI-sjefen gått inn og endret vedtaket, mener tipser.

Tipser kjenner mye utlendinger. Han vil være anonym. Han sier han ikke vet mer enn dette om saken.”

Tipset var anonymt, og vi fikk ikke vite tipsers identitet. Samme kveld fikk jeg telefon fra nyhetsleder Svein-Arne Haavik, som lurte på om jeg kjente til saken.

Jeg svarte at dette hørtes svært lite sannsynlig ut, og at det neppe var noe å arbeide med. Han ba meg ta en telefon til kilder i UDI, og lett motvillig brukte jeg den påfølgende mandagen på å forsøke å sjekke saken. Heldigvis.

Hva var den sentrale problemstillingen ved starten av prosjektet?

Reglene for familiegjenforening er kompliserte, men enkle å forholde seg til på ett område: Familiegjenforening mellom utenlandske borgere gis kun i rett oppadgående eller nedadgående familieslektskap. Det betyr at barn kan gjenforenes med foreldre og omvendt. Det var frem til desember 2001 ingen praksis for at to søsken kunne gjenforenes uten at dette skjedde gjennom en forening av foreldre og barn samtidig.

De samme reglene gjelder for oppholdstillatelse på såkalt humanitært grunnlag. ”Når sterke menneskelige hensyn taler for det, kan arbeidstillatelse eller oppholdstillatelse i medhold av lovens § 8 annet ledd også gis til familiemedlem o.l. som ikke faller inn under første ledd eller § 23.”

Loven åpner med andre ord for at UDI kan bruke skjønn i all saksbehandling men dette skjønnet hadde inntil da ikke blitt brukt i forhold til denne type saker. Likevel, ifølge tipset hadde Rubina Rana fått gjenforening med sin søster. Videre ble det sterkt antydnet at den nye UDI-direktøren Trygve G. Nordby personlig skulle hatt befatning med omgjøringen.

På bakgrunn av dette hadde jeg følgende problemstillinger:

- Hadde Rubina Rana fått søsteren sin til Norge på grunn av sin posisjon som sentral bystyrepolitiker i Oslo?
- Hvem i UDI hadde bestemt at Rubina Ranas søster skulle få oppholdstillatelse?
- Eksisterte det tilsvarende saker som hadde fått et annet utfall?

Hovedproblemstillingen var med andre ord: Hadde det forekommet forskjellsbehandling?

Arbeid og Metode

Jeg har arbeidet med saker innenfor asylfeltet de siste tre årene, og realiseringen av denne saken baserer seg i hovedsak på erfaring, kunnskap og kilder bygd opp i denne perioden. Videre redegjør jeg for metodene som jeg brukte, før jeg gjennomgår progresjonen i arbeidet.

- **Tilgang til kopi av skriftlig materiale, saksbehandlingsdokumenter m.m. via kilder**
Dersom det var hold i tipset visste jeg at en telefon til UDIs informasjonsavdeling i denne saken ikke ville gi meg de virkelige svarene på mine spørsmål. De ville neppe lyve, men de ville heller aldri kunne gi meg de detaljene jeg trengte for å dokumentere min sak. Jeg tok i bruk mine kilder i UDI fra tidligere arbeide med feltet.

Kilden som sjekket saken bekreftet muntlig at den så merkelig ut. Det hadde blitt gitt en familiegjenforening mellom to søsken i strid med vanlig praksis. Videre fremgikk det av saken at en eller flere saksbehandlere hadde vært sterkt uenige i utfallet.

Dokumentene beskrev hele sakshistorikken til Rubina Ranas søster tilbake til 1979, da det første gang ble søkt om familiegjenforening.

- **Systematisering av materialet**

Min første jobb ble å systematisere sakshistorikken gjennom bruk av excel -regneark. Jeg laget ett ark med navn og referanser til dokumentene, samt et ark med datoer og årstall for ulike søknader og hendelser. Dette gjorde at jeg i løpet av halvannen dag hadde skaffet meg oversikt over Rubina Ranas mange forsøk på å få sin søster til Norge. De hadde begynt i 1979, og fortsatt med jevne mellomrom, men særlig aktivt på 90-tallet.

- **Gjennomgang av gjeldende regelverk; utlendingsloven med forskrifter.**

Den sentrale problemstillingen var opphold på humanitært grunnlag. Jeg satte meg grundig inn i hvilke omstendigheter som etter lov og forskrift skal til for å få oppholdstillatelse. Videre sjekket jeg Utlendingsnemndas praksisbase å Internett. Dette sammenstilt med innholdet i saksmappen gjorde at jeg var overbevist om at Rubina Ranas søster hadde fått en oppholdstillatelse som ikke samsvarte med daværende praksis.

- **Samtale med enkeltpersoner/kilder i Utlendingsnemnda og Utlendingsdirektoratet**

Gjennom samtale med ansatte i UDI og UNE fikk jeg forklart hvordan saker av denne typen vanligvis behandles, og hva som skilte seg ut ved denne saken.

Dette var hovedfunnene:

Rubina Rana hadde siden 1979 forsøkt å få gjenforening med sin søster

Rubina Ranas søster var tildelt oppholdstillatelse i strid med tidligere praksis

Tre saksbehandlere hadde uttrykt sin motstand mot innvilgelsen

Rubina Rana hadde hatt direkte kontakt med Trygve Nordby gjennom telefaks

Nordby hadde pålagt en innvilgelse

- **Bakgrunnsjekk av Rana og Nordby**

Med dette som utgangspunkt var det naturlig å sjekke eventuelle bindinger mellom Trygve G. Nordby og Rubina Rana. Gjennom søk i A-tekst samt vårt eget arkiv og Internett fant jeg ingen koblinger mellom de to. Unntaket var at Trygve G. Nordby hadde blitt håndplukket av Rubina Ranas partifelle Sylvia Brustad til toppjobben i UDI. Jeg anså dette som relevant, men ikke dramatisk.

Jeg hadde to viktige forhold å bringe på det rene:

Hva var Trygve G. Nordbys forbindelse med saken, og hvorfor ble saken omgjort.

Jeg gjennomførte intervjuet med Nordby . Han vedgikk at han hadde engasjert seg i saken, og at den var omgjort i strid med saksbehandlers innstilling. Han mente imidlertid at han som direktør var i sin fulle rett til å gjøre praksisendringer, og at dette var en sakstype der praksisen inntil desember 2001 hadde vært for streng. Videre avviste han på det sterkeste at han hadde hatt interesser i saken eller at han kjente Rubina Rana privat fra før.

Ut i fra dokumentasjonen jeg nå satt på hadde jeg dekning for å skrive første artikkel.

Avsløringen var at UDI hadde forandret praksis gjennom Rubina Ranas søster, etter at Ap-politikeren gjennom over 20 år hadde prøvd å få dette til.

Påfølgende dag ble jeg oppringt av UDIs informasjonssjef Geir Løndal som sa at Trygve G. Nordby følte seg injuriert av oppslaget, og ba om å få på trykk et tilsvarende svar, noe han fikk påfølgende dag.

Der skrev Nordby blant annet ” Det ble ikke på noe tidspunkt foretatt særbehandling i denne saken. Den ble håndtert som alle andre tilsvarende saker hvor jeg ber om å få se nærmere på enkelte forhold etter henvendelse fra publikum ”

Jeg hadde til nå ikke dokumentert noe kritikkverdige. Dersom Trygve G. Nordbys versjon, både i saken og i leserinnlegget var riktig, hadde han bare gjennomført en praksisendring. At den skjedde med søsteren til en kjent politiker var i beste fall besynderlig, men ikke galt. Og saken kunne stoppet med dette.

Jeg hadde likevel en klar opplevelse av at det lå noe mer her. Det som fikk meg til å stusse var at Utlendingsnemnda som behandler klagesakene fra UDI ikke hadde fått beskjed om praksisendringen – selv om den angivelig hadde eksistert i et halvår. Det innebar at Utlendingsnemnda teoretisk sett kunne ha behandlet en rekke saker etter desember 2001, uten at den nye praksisen var tatt hensyn til .

Jeg gikk gjennom Utlendingsnemndas praksisbase på nytt og fant tre saker som potensielt kunne være tilsvarende. Og hva da med UDIs egne ansatte? Hadde de fått beskjed?

Jeg ante ikke hvordan praksisendringer skulle håndteres internt, og tok igjen kontakt med en ansatt i UDI. Vedkommende forklarte at de både har en regelverksdatabase og en praksisdatabase som skal brukes i saker der det skjer praksisendringer. Samtidig ble jeg oppringt av tre ulike saksbehandlere i UDI. Ingen av dem hadde jobbet direkte med saken, men hadde hørt om den internt. Alle tre takket for at vi satte fokus på saken, og fortalte at det var god grunn til å jobbe videre med den. En av dem bekreftet at det var god grunn til å sjekke om de interne rutineene var fulgt.

Jeg ba om nytt intervju med Trygve G. Nordby. Svaret fra UDIs informasjonsavdeling var at det heretter var Tone Loge Tveter, avdelingsdirektøren, som skulle svare.

Hun kunne ikke svare på noe. Til tross for at hun selv hadde instruert saksbehandlerne i å omgjøre oppholdssaken til Rubina Ranas søster, visste hun ikke om de interne rutineene var fulgt.

Dette ble gjennombruddet i saken.

Trygve G. Nordby hadde både i intervju og i replikk i avisen to ganger gjort det klart at Rubina Rana-saken var håndtert som ”alle andre saker”. Det var den definitivt ikke

Vi publiserte dette som en egen sak, før jeg igjen kontaktet en kilde i UDI og ba om hjelp. Vedkommende tok utskrift av både praksisbasen og regelverksdatabasen. Rubina Rana-saken var ikke nevnt med et ord. MAO: Det fantes ingen dokumentasjon i UDI på at like saker var blitt behandlet likt etter at Rubina Rana sin søster fikk oppholdstillatelse.

Faktum var at ingen andre hadde nytt godt av den praksisomleggingen, fordi den aldri hadde skjedd.

Jeg kunne dermed 27. juni 2002 fastslå at Rubina Rana ”Fikk spesial-behandling”.

Arbeidstid

Det gikk med to ukers intensivt arbeid med denne saken. Dette inkluderte to helger i juni.

Spesielle erfaringer

Arbeidet med Rubina Rana-saken utløste stor harme og irritasjon i UDI. De var først og fremst irriterte over VGs tiggang til dokumentasjonen som avslørte særbehandlingen.

17. september innførte UDI en egen logg i den såkalte Fremkon-databasen. Dette er utlendingsforvaltningens database over alle utlendinger aker. Loggen skal gjøre det mulig å spore opp hver enkelt ansatt som har vært innom en spesiell sak. Begrunnelsen for tiltaket var lekkasjene i Rubina Rana-saken.

23. oktober ble jeg innkalt til politiavhør. Anledningen var en anmeldelse fra UDI av lekkasjer fra UDI til VG. Saken er ennå ikke ferdig etterforsket.

Konsekvenser

- 24. juni: Erna Solberg krever en redegjørelse fra UDI på hvilke konsekvenser praksisomleggingen kan få. Hun er særlig interessert i hvor mange innvilgelser som praksisoppmykningen kan føre til i fremtiden.
- 25. juni 2002: Erna Solberg tar makten tilbake fra UDI. På bakgrunn av Rubina Rana-saken, samt flykaprersaken (de to flykaprerne som fikk oppholdstillatelse i Norge) skriver Erna Solberg brev til UDI-direktør Trygve G. Nordby. Hun pålegger UDI i vasle før det gjøres praksisendringer som kan ha viktige rettslige, politiske eller prinsipielle sider. Denne forsvant for statsråden ved omorganiseringen av asylsektoren i januar 2001. *Med andre ord vil en praksisendring som i Rubina Rana-saken måtte behandles av henne før UDI kan sette den ut i live.*
- 6. juli 2002: De tre største partiene på Stortinget krever at praksisoppmykningen reverseres. Frp, AP og Høyre mener at UDI har brutt Stortingets forutsetninger ved å gjennomføre oppmykningen. *Departementet sier de nå vil utrede hvilke konsekvenser oppmykningen vil få.*
- Oktober 2002: UDI innrømmer å ha funnet 23 saker som kan omfattes av den samme praksisoppmykningen som Rubina Ranas søster fikk oppholdstillatelse til Norge på. *Sakene vil bli behandlet når Kommunaldepartementet har vurdert om praksisoppmykningen skal bli permanent eller trekkes tilbake.*
- 3. desember 2002: Kommunaldepartementet purrer på tilbakemelding fra UDI. De vil blant annet vite hva praksisendringen består i, hvor mange saker som kan omfattes av endringen og hvilke økonomiske konsekvenser en permanent praksisendring kan få.
- Januar 2003: Kommunal- og regionaldepartementet har ennå fått en tilbakemelding fra UDI. Det er to mulige utfall: KRD bestemmer at oppmykningen ikke skal gjennomføres. I tilfelle vil Rubina Ranas søster være den eneste som har nytt godt av Trygve G. Nordbys ”praksisendring”. Alternativt vil samtlige 23 saker behandles på nytt med henblikk om praksisomleggingen. Konsekvensen kan bli at en eller flere av de 23 får bli.